

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ

Πρόληψη και Καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες

Από τον Φεβρουάριο του 2006, που ιδρύθηκε στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς η Ειδική Υπηρεσιακή Μονάδα για την Πρόληψη και Καταστολή της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες, διενεργήθηκαν έλεγχοι (επιτόπιοι και μη) στις σχετικές διαδικασίες εποπτευομένων εταιριών και διαπιστώθηκαν οργανωτικές αδυναμίες σε αρκετές από τις εταιρίες αυτές, οι κυριότερες εκ των οποίων αφορούν:

- A. την ενημέρωση και εκπαίδευση του προσωπικού τους.**
- B. τις γραπτές τους διαδικασίες.**
- Γ. τη μηχανογραφική υποστήριξη.**
- Δ. τα μέτρα δέουσας επιμέλειας.**
- Ε. τις αναφορές ύποπτων συναλλαγών.**
- ΣΤ. και τον εσωτερικό τους έλεγχο.**

A. Όσον αφορά την Ενημέρωση και Εκπαίδευση του προσωπικού της εταιρίας.

- 1. Η ενημέρωση του προσωπικού της εταιρίας για τις διαδικασίες που έχει θεσπίσει και η εκπαίδευση του προσωπικού για το νομικό και κανονιστικό πλαίσιο και την τυπολογία (τις πρακτικές και τρόπους νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες) δεν είναι επαρκείς.**

Βασική προϋπόθεση για τη σωστή εφαρμογή των διαδικασιών της εταιρίας είναι η ενημέρωση και η εκπαίδευση του προσωπικού της

Σοβαρές ενδείξεις ανεπαρκούς ενημέρωσης και εκπαίδευσης του προσωπικού είναι η παντελής έλλειψη αναφορών ύποπτων κινήσεων προς τον Υπεύθυνο Συμμόρφωσης καθώς και η μη αποτύπωση της εφαρμογής των προβλεπόμενων μέτρων δέουσας επιμέλειας.

Ουσιαστικά η έλλειψη της εκπαίδευσης διαπιστώνεται κατά τους επιτόπιους ελέγχους κυρίως από την συζήτηση με τους αρμόδιους υπαλλήλους για τα μέτρα δέουσας επιμέλειας, και τυπικά από τη μη ύπαρξη των σχετικών Βεβαιώσεων Παρακολούθησης εκπαιδευτικών προγραμμάτων ή από την μη ύπαρξη έντυπου εκπαιδευτικού υλικού.

Όσον αφορά την ενημέρωση του προσωπικού για τις διαδικασίες που έχει θεσπίσει η εταιρία, αυτή τυπικά φαίνεται από σχετική κατάσταση παραλαβής των γραπτών διαδικασιών με τις υπογραφές των υπαλλήλων.

B. Όσον αφορά τις γραπτές διαδικασίες της εταιρίας για την πρόληψη νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.

- 1. Οι διαδικασίες δεν είναι προσαρμοσμένες στο μέγεθος και στη φύση των εργασιών της κάθε εταιρίας.**

Έτσι οι διαδικασίες αυτές είτε δημιουργούν υπερβολικό φόρτο εργασίας και κόστος στην εταιρία, είτε είναι ανεπαρκείς.

- 2. Αν και οι διαδικασίες που έχουν θεσπίσει κάποιες εταιρίες είναι ικανοποιητικές, αυτές για διάφορους λόγους δεν εφαρμόζονται σωστά ή δεν εφαρμόζονται καθόλου.**

Πχ λόγω ανεπαρκούς εκπαίδευσης του προσωπικού, η κατηγοριοποίηση των πελατών γίνεται βάσει άλλων κριτηρίων, που δεν προβλέπονται στις γραπτές διαδικασίες της εταιρίας, με αποτέλεσμα η έκταση των μέτρων δέουσας επιμέλειας να μην είναι ανάλογη με το βαθμό κινδύνου του κάθε πελάτη.

Έτσι προκύπτει το ενδεχόμενο κάποιες ύποπτες συναλλαγές να μην εντοπίζονται καθόλου από το προσωπικό της εταιρίας.

(B. Τις γραπτές διαδικασίες της εταιρίας για την πρόληψη νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.)

- 3. Τα κριτήρια κατηγοριοποίησης των πελατών και τα μέτρα δέουσας επιμέλειας της κάθε κατηγορίας δεν είναι σαφώς προσδιορισμένα στις γραπτές διαδικασίες της εταιρίας με αποτέλεσμα να μην εφαρμόζονται σωστά και έγκαιρα.**

Έτσι σε αρκετές εταιρίες οι περισσότεροι πελάτες δεν έχουν καταταγεί σε κάποια κατηγορία κινδύνου, επειδή η κατηγοριοποίηση πολλές φορές δεν βασίζεται σε σαφή χαρακτηριστικά του πελάτη, αλλά σε επιμέρους εκτιμήσεις υπαλλήλων, πράγμα που είναι χρονοβόρο όταν οι πελάτες είναι πολλοί. Γι αυτό προτείνουμε να γίνει άμεσα για όλους τους πελάτες μία αρχική κατάταξη τους σε κατηγορίες κινδύνου βάσει συγκεκριμένων χαρακτηριστικών (πχ ένταξη των υπεράκτιων εταιριών, των ξένων, των επιχειρηματιών, των πελατών χωρίς φυσική παρουσία, των τραπεζών κ.λ.π. σε συγκεκριμένες κατηγορίες), και μετά εάν η εταιρία θέλει να προσδιορίσει με πιο εμπειριστωμένο τρόπο τον κίνδυνο κάποιων πελατών, μπορεί να το κάνει σιγά σιγά κατά τη διάρκεια των εργασιών.

- 4. Δεν τηρούνται αρχεία και φύλλα εργασίας στα οποία να αποτυπώνονται οι διερευνήσεις των υπαλλήλων και να τεκμηριώνεται η εφαρμογή των διαδικασιών.**

Δεν κρατιούνται καταστάσεις με τις κινήσεις που εντοπίζονται προς διερεύνηση, ούτε αποτυπώνεται η διερεύνηση του κάθε χρηματικού ποσού με την καταγραφή των σχετικών παρατηρήσεων.

Έτσι δεν αποτυπώνεται κάπου και η εφαρμογή των μέτρων δέουσας επιμέλειας για τα ποσά που είναι μεγαλύτερα των 15.000 €.

Με λίγα λόγια η εφαρμογή των διαδικασιών θα πρέπει να αποτυπώνεται για να μπορεί ο υπεύθυνος συμμόρφωσης, ο εσωτερικός ελεγκτής και οι εποπτικοί φορείς να διαπιστώνουν την εφαρμογή αυτή.

Π.χ. Όταν ένας πελάτης κάνει χρηματικές κινήσεις κατά πολύ μεγαλύτερες από αυτές που θα μπορούσαν να δικαιολογηθούν από την οικονομική του θέση και τις συναλλακτικές του συνήθειες, δεν αρκεί να γίνει μία προφορική επικοινωνία μεταξύ των αρμοδίων υπαλλήλων για να αποκλείσουν το χαρακτηρισμό του πελάτη ως ύποπτου.

Θα πρέπει να υπάρχουν γραπτά σημειώματα ή εκθέσεις, όπου θα παρατίθενται τα στοιχεία και οι πληροφορίες που ελήφθησαν υπόψη στη διερεύνηση των περιπτώσεων στις οποίες δημιουργούνται κάποια ερωτηματικά.

(B. Τις γραπτές διαδικασίες της εταιρίας για την πρόληψη νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.)

- 5. Δεν λαμβάνεται υπόψη η ενδεικτική τυπολογία για τις πρακτικές και τους τρόπους νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.**

Αυτό προκύπτει από το περιεχόμενο των σημειώσεων των αρμοδίων υπαλλήλων, όπου υπάρχουν αυτές, ή από το περιεχόμενο των εκθέσεων του εσωτερικού ελεγκτή.

Γ. Όσον αφορά την ανάγκη μηχανογραφικής υποστήριξης

Σε κάποιες εταιρίες που έχουν μεγάλο αριθμό ενεργών πελατών και μεγάλη ποικιλία παρεχομένων υπηρεσιών, δεν υπάρχει κατάλληλη μηχανογραφική εφαρμογή για τον εντοπισμό των κινήσεων προς διερεύνηση και την επαρκή εφαρμογή των μέτρων δέουσας επιμέλειας.

Φυσικά ο αριθμός των πελατών των περισσότερων εταιριών είναι τόσο μικρός, που δεν κρίνεται απαραίτητη η ύπαρξη μηχανογραφικής εφαρμογής.

Όμως οι εταιρίες εκείνες, που έχουν πολύ μεγάλο αριθμό ενεργών πελατών, θα πρέπει να έχουν και κατάλληλη μηχανογραφική εφαρμογή για να μπορούν να εντοπίζουν έγκαιρα τις κινήσεις προς διερεύνηση και να εφαρμόζουν τα απαραίτητα μέτρα δέουσας επιμέλειας.

Δ. Όσον αφορά τα Μέτρα Δέουσας Επιμέλειας.

1. Δεν συγκεντρώνονται τα προβλεπόμενα στο Παράρτημα Ι της απόφασης 23/404/22-11-2006 έγγραφα για την επαλήθευση της ταυτότητας του πελάτη, ιδίως για τους υφιστάμενους προ της 1/3/2007 πελάτες. (που άρχισε να ισχύει η απόφαση).

Γνωρίζουμε ότι υπάρχει δυσκολία στη συγκέντρωση των στοιχείων αυτών, αλλά είναι κάτι που πρέπει να γίνει με προτεραιότητα στους ενεργούς πελάτες.

2. Για κάποια έγγραφα παραλείπεται τελείως η συλλογή τους (π.χ. πιστοποίηση του επαγγέλματος του πελάτη), ενώ δεν γίνονται οι απαραίτητες διασταυρώσεις και συσχετισμοί σε περιπτώσεις διαφοροποίησης στοιχείων (π.χ. υπάρχουν διαφορετικές διευθύνσεις, τηλέφωνα επικοινωνίας, αριθμοί ΑΦΜ ή ταυτότητας).

Έχουμε δει σε κάποιες εταιρίες να μην συμφωνούν οι πληροφορίες του μηχανογραφικού τους συστήματος για τους πελάτες τους με αυτές που περιλαμβάνονται στα έγγραφα που έστειλαν οι πελάτες αυτοί.

Δηλαδή οι εταιρίες αυτές συγκεντρώνουν τα προβλεπόμενα έγγραφα, επειδή έχουν αυτή την υποχρέωση, χωρίς όμως να δίνουν ιδιαίτερο βάρος στην επεξεργασία των πληροφοριών που εμπεριέχουν.

(Α. Τα Μέτρα Δέουσας Επιμέλειας.)

- 3. Δεν τηρείται από τις εταιρίες λίστα υπόπτων προσώπων με βάση σχετικές καταστάσεις με ονόματα που εκδίδουν διεθνείς οργανισμοί ή με βάση σχετικά δημοσιεύματα.**

Έχουμε προγραμματίσει να γίνεται τακτική ενημέρωση των εταιριών μέσω της ιστοσελίδας μας ή με e-mail σχετικά με καταστάσεις ονομάτων που εκδίδουν διεθνείς οργανισμοί και αφορούν κυρίως τρομοκράτες, για να λαμβάνονται υπόψη κυρίως κατά τη διαδικασία αποδοχής των πελατών.

Ε. Όσον αφορά τις αναφορές προς τον Υπεύθυνο Συμμόρφωσης και προς την Εθνική Αρχή (τη σημερινή Επιτροπή Καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας)

- 1. Δεν γίνονται αναφορές για ύποπτες συναλλαγές προς την Επιτροπή Καταπολέμησης αλλά ούτε προς τον Υπεύθυνο Συμμόρφωσης, ακόμη και από εταιρίες με πολύ μεγάλο αριθμό ενεργών πελατών.**

Η κατάσταση αυτή είναι ένδειξη ότι στην εταιρία δεν εφαρμόζονται επαρκείς διαδικασίες, πράγμα που επιβεβαιώνεται από τον επιτόπιο έλεγχο.

Π.χ. μπορεί να υπάρχουν πελάτες με μεγάλο χαρτοφυλάκιο που εμφανίζονται ως άνεργοι, χωρίς να υπάρχει ούτε αναφορά προς την Επιτροπή Καταπολέμησης, αλλά ούτε κάποια γραπτή αναφορά και διερεύνηση από την εταιρία για την αιτιολόγηση της κατάστασης αυτής.

- 2. Αντίθετα, κάποιες εταιρίες υποβάλλουν υπερβολικά μεγάλο αριθμό αναφορών προς την Επιτροπή Καταπολέμησης για περιπτώσεις που συνήθως δεν ενέχουν ουσιαστικό κίνδυνο για ξέπλυμα χρήματος.**

Π.χ. υποβάλλονται αναφορές ακόμη και για ανενεργούς πελάτες που καθυστέρησαν να δώσουν στην εταιρία τα προβλεπόμενα επιβεβαιωτικά στοιχεία ή για πελάτες που απλά αποφάσισαν να αλλάξουν εταιρία.

ΣΤ. Όσον αφορά τον Εσωτερικό Έλεγχο

- 1. Δεν συντάσσονται από τον Εσωτερικό Ελεγκτή εκθέσεις προς τη διοίκηση της εταιρίας σχετικά με την επιβεβαίωση της εφαρμογής των διαδικασιών της εταιρίας για το ξέπλυμα.**

Είναι πολύ σημαντικό για τη διοίκηση της εταιρίας να γνωρίζει εάν τηρούνται οι διαδικασίες, που έχει θεσπίσει.

- 2. Σε αρκετές εταιρίες οι Εσωτερικοί Ελεγκτές δεν εφαρμόζουν κάποιο συγκεκριμένο ελεγκτικό πρόγραμμα και δεν συμπληρώνουν σχετικά φύλλα εργασίας από τα οποία θα προκύψουν τα συμπεράσματα για τη σύνταξη της έκθεσης προς τη διοίκηση της εταιρίας.**

Έτσι δεν προκύπτει ότι ο εσωτερικός ελεγκτής έχει πράγματι ελέγξει ότι οι διαδικασίες της εταιρίας για το ξέπλυμα εφαρμόζονται.

Δύο λόγια για τον νέο Νόμο 3691 και το σχέδιο της νέας απόφασης.

Ο νόμος αυτός έγινε για να ενσωματωθεί στη νομοθεσία μας η Τρίτη Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με το ξέπλυμα του βρώμικου χρήματος και ήδη ισχύει από τις 5 Αυγούστου του 2008.

Οι διατάξεις της Τρίτης Οδηγίας είχαν ήδη προβλεφθεί από την ισχύουσα απόφαση 23/404/22.11.2006 της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς.

Μεγάλη προσοχή πρέπει να δοθεί όμως στο θέμα των κυρώσεων που επιβάλλει ο νέος Νόμος, οι οποίες είναι πλέον πολύ αυστηρές.

Με τη νέα απόφαση, το σχέδιο της οποίας βρίσκεται στην ιστοσελίδα της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς για να μας πείτε τυχόν παρατηρήσεις σας, γίνονται επιμέρους ρυθμίσεις σε κάποια από τα θέματα, για τα οποία δίδει τέτοια εξουσιοδότηση ο νέος Νόμος.

Υπάρχει η σκέψη να βγει μαζί με τη νέα απόφαση και μία νέα εγκύκλιος με την υπάρχουσα τυπολογία αντίστοιχη της εγκυκλίου Νο 31. Αν και εσείς έχετε υπόψη σας κάποιες μεθόδους, που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για τη νομιμοποίηση εσόδων, θα ήταν πολύ χρήσιμο να μας τις αναφέρετε μαζί με τις παρατηρήσεις σας για τη νέα απόφαση.